

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПЕТРЕНКО НАТАЛЯ ВАЛЕРІЇВНА

УДК 37.013:796(043.3)

**РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ
АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Миколаївському національному аграрному університеті,
м. Миколаїв.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України
Сисоєва Світлана Олександрівна,
Національна академія педагогічних наук України, відділення загальної педагогіки та філософії освіти, академік-секретар.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Клопов Роман Вікторович,
Запорізький національний університет,
професор кафедри фізичної культури і спорту;

кандидат педагогічних наук, доцент
Омельчук Олена Володимирівна,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
доцент кафедри біологічних основ фізичного виховання та спортивних дисциплін.

Захист відбудеться 18 грудня 2018 року об 10 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.133.06 у Київському університеті імені Бориса Грінченка за адресою: 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського університету імені Бориса Грінченка (04212, м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 13-Б) та на сайті kubg.edu.ua

Автореферат розіслано ____ листопада 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Братко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У сучасному світі екологічних криз, забруднення навколишнього середовища значної актуальності набуває проблема збереження здоров'я населення, зокрема молоді. Ефективне впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес значною мірою пов'язано з професійно-педагогічною діяльністю викладачів закладів вищої освіти.

Викладачі фізичного виховання аграрного університету є тією професійною групою, яка вирішує надзвичайно важливі завдання щодо прилучення молоді до здорового способу життя, організації здоров'язбережувального середовища в університеті, формування готовності у майбутніх фахівців-аграріїв до професійної діяльності на засадах ціннісного ставлення до здоров'я населення України.

Саме тому розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету набуває особливої актуальності. Майбутні фахівці-аграрії повинні здобути не тільки професійні знання, вміння, навички, знати сучасне сільськогосподарське виробництво, а й розуміти цінність власного здоров'я та важливість їхньої професійної діяльності для збереження здоров'я українського народу. З одного боку, сучасне сільськогосподарське виробництво вимагає від фахівця здатності до інтенсивної розумової праці, знаходження правильного рішення, вміння зберігати високу працездатність, інколи в екстремальних метеорологічних та кліматичних умовах, а з іншого – ефективність функціонування аграрної промисловості забезпечує вирішення проблем якісних продуктів харчування, екології, захисту навколишнього середовища, розвитку інфраструктури села.

Методична робота є важливою складовою освітнього процесу аграрного університету, оскільки спрямована на вирішення завдань з підвищення якості професійної діяльності викладачів на основі вдосконалення змісту, форм та методів навчання, впровадження інноваційних технологій, сучасного навчально-методичного забезпечення. Методична робота аграрного університету має значний потенціал для розвитку педагогічної компетентності викладачів, зокрема фізичного виховання, спрямування їхньої професійної діяльності на вирішення завдань здоров'язбережування.

Сучасні завдання освіти відображено в Конституції України, законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про фізичну культуру і спорт» (1994); Указах Президента України «Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту» (2005), «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013); галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018).

В останні роки інтенсивно досліджують проблеми філософії освіти (В. П. Андрущенко, В. Г. Кремень, В. О. Огнев'юк,); неперервної професійної освіти

(С. У. Гончаренко, С. О. Сисоєва); компетентнісного підходу в освіті (вітчизняні вчені: Н. М. Бібік, О. І. Пометун, О. Я. Савченко, Л. Л. Хоружа та зарубіжні – В. О. Болотов, Е. Джені, І. О. Зимня, В. В. Краєвський, А. В. Хуторський).

Проблема формування педагогічної компетентності ґрунтовно досліджувалася в працях українських (С. Є. Бухальська, Г. В. Кашкарьов, Н. І. Мачинська) та зарубіжних (Е. Ф. Зеєр, Л. Н. Антілогова, Н. В. Кузьміна) учених.

Зміст системи педагогічних цінностей вивчали вітчизняні (Є. О. Лодатко, С. І. Ткачов, Н. О. Ткачов) та зарубіжні (Ю. В. Артюхович, О. В. Павленко, Н. С. Розов) вчені.

Українські науковці завжди приділяли належну увагу дослідженню професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема таким її аспектам: формуванню готовності фахівців до професійної діяльності (Б. М. Шиян); підготовці майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності (Л. П. Сущенко); теоретичним та методичним засадам професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури і спорту, фахівців спортивно-оздоровчого туризму в умовах класичного університету (А. П. Конох); акмеологічним засадам неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання (Т. Г. Дерєка); аксіологічним засадам професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (Л. О. Демінська); професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту із застосуванням інформаційних технологій (Р. В. Клопов); дидактичним засадам оптимізації навчально-тренувального процесу в системі підготовки спортсменів (Т. Ю. Круцевич).

Необхідність формування й розвитку здоров'я студентів підкреслювали в своїх працях вітчизняні (Я. Я. Бельський, І. Й. Бондаренко, Д. Є. Воронін) та зарубіжні (А. М. Абаєв, М. Ф. Дик, О. Ф. Жукова, Н. Г. Попова) вчені.

Вивчалися також різні аспекти розвитку аграрної освіти, зокрема наукові основи наступності в системі неперервної аграрної освіти (П. М. Олійник), організація самостійної роботи студентів агроінженерних спеціальностей (І. М. Бендера), система ступеневої підготовки фахівців з механізації сільського господарства, принципи підготовки майбутніх інженерів-механіків сільськогосподарського виробництва (В. М. Манько), тенденції професійної підготовки фахівців аграрної галузі та впровадження досвіду аграрної освіти країн Європейського Союзу в Україні (С. Г. Заскалета).

Професійно-педагогічна підготовка фахівців для агропромислового комплексу була об'єктом дослідження учених: В. І. Дуганця, Т. Д. Іщенко, П. Г. Лузана. Здоров'язбережувальна складова професійної компетентності викладачів фізичного виховання вивчалася Д. Є. Вороніним, Г. О. Остапенком, зокрема в аграрних університетах – Г. П. Грибаном, С. І. Присяжнюком.

Дослідженню різних аспектів методичної роботи у закладах вищої освіти присвятили свої праці А. О. Вітченко, С. У. Гончаренко, В. С. Дубарова, В. М. Нагаєва, І. І. Смагін, М. М. Фіцула.

Водночас теоретичний аналіз наукових праць засвідчив, що розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету ще не був предметом окремого дослідження.

Актуальність дослідження підсилює низка суперечностей, які гальмують розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету, а саме між:

- можливостями системи методичної роботи аграрного університету щодо професійного розвитку викладачів та недостатнім їх використанням у розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання;

- сучасними вимогами до здоров'язбережувальної складової професійної діяльності викладачів фізичного виховання аграрного університету та недостатньою увагою до цього аспекту їхньої діяльності в системі методичної роботи аграрного університету;

- необхідністю розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання та відсутністю технології її розвитку в системі методичної роботи аграрного університету.

Ураховуючи об'єктивну потребу в розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету для здійснення педагогічного впливу на молодь щодо забезпечення їхнього здоров'я та здоров'язбережувальної складової їхньої професійної діяльності, недостатню теоретичну розробленість проблеми та її практичне впровадження, темою дисертаційного дослідження обрано: **«Розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до наукової теми Миколаївського національного аграрного університету: «Психолого-педагогічне забезпечення професійної підготовки фахівців для впровадження освітніх інновацій» (реєстраційний номер 0113U007331).

Тему дослідження затверджено рішенням вченої ради Миколаївського національного аграрного університету (протокол №8 від 27 квітня 2015 р.) та узгоджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол №5 від 23 червня 2015 р.).

Об'єкт дослідження – професійна діяльність викладачів фізичного виховання у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – технологія розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету.

Мета дослідження – обґрунтувати технологію розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету задля підвищення здоров'язбережувальної складової їхньої діяльності.

Відповідно до об'єкта, предмета та мети визначено **основні завдання дослідження**:

1. Вивчити стан дослідження обраної проблеми в педагогічній теорії та практичній діяльності закладів вищої аграрної освіти.
2. Обґрунтувати структуру педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету.
3. Визначити критерії та рівні сформованості педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету.
4. Обґрунтувати та експериментально перевірити технологію розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету.

Методологічну основу дослідження становлять загальнотеоретичні і методологічні положення філософії освіти та педагогіки щодо професійного розвитку та саморозвитку фахівця; принципи науковості та єдності свідомості й діяльності; положення теорії пізнання про взаємозв'язок теорії і практики, фахівця як суб'єкта діяльності; сучасні концепції розвитку педагогічної компетентності фахівців; системний та компетентнісний підходи до професійної підготовки фахівців.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення та висновки: сучасної філософії освіти (В. П. Андрущенко, В. Г. Кремень, В. О. Огнев'юк); неперервної професійної освіти (С. У. Гончаренко, С. О. Сисоєва); застосування компетентісного підходу в освіті (Н. М. Бібік, О. Я. Савченко, Л. Л. Хоружа), професійної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту (Д. Є. Воронін, О. Ц. Демінський, А. П. Конох, В. П. Платонов, Л. П. Сущенко), зокрема із застосуванням інформаційних технологій (Р. В. Клопов); здоров'язбережувальних технологій (Т. Ю. Круцевич, Є. Н. Приступа); аксіологічного (Л. О. Демінська), акмеологічного (Т. Г. Дерєка) підходів; організація методичної роботи у закладах вищої освіти (А. О. Вітченко, І. І. Смагін); формування компетентності фахівців аграрної галузі (І. М. Бендера, В. І. Дуганець, П. Г. Лузан); дослідження зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців аграрної галузі (С. Г. Заскалета), формування професійної компетентності викладачів фізичного виховання (Л. О. Демінська, А. П. Конох, Н. С. Сударева), зокрема їх здоров'язбережувальної компетентності (Д. Є. Воронін).

Методи дослідження Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети дослідження використано комплекс загальнонаукових методів: *теоретичні*–аналіз, синтез, узагальнення для вивчення стану дослідження обраної проблеми в

педагогічній теорії; обґрунтування структури педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету; визначення критеріїв та рівнів сформованості педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету; обґрунтування технології розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету; метод наукового моделювання для розробки структури педагогічної компетентності викладача фізичного виховання, визначення змісту її компонентів, особливостей розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання; *емпіричні* – педагогічний моніторинг (педагогічне спостереження, відвідування занять, анкетування, тестування, інтерв'ювання, опитування, бесіди) з метою вивчення сучасного стану сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання; педагогічний експеримент для експериментальної перевірки обґрунтованої у процесі дослідження технології розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету в системі методичної роботи; *математичної статистики* – для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних, обробки результатів педагогічного експерименту та встановлення статистичної значущості результатів дослідження та їхньої кількісно-якісної інтерпретації.

Експериментальна база дослідження. Експериментальна робота проводилася на базі Миколаївського національного аграрного університету, Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Львівського національного університету імені Івана Франка, Маріупольського державного університету, Херсонського державного університету, Харківського національного медичного університету, Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С. Гжицького, Одеського державного аграрного університету, Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва. В експериментальній роботі взяли участь викладачі фізичного виховання закладів вищої освіти. Загалом у проведенні педагогічного експерименту взяли участь 120 викладачів і 740 студентів.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* обґрунтовано структуру педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету (компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний, розвивально-виховний, здоров'язбережувальний, комунікативний) та критерії її сформованості; технологію розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету (етапи: організаційний, фахово-методичний, процесуально-діяльнісний, аналітично-узагальнювальний); зміст розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи

аграрного університету на рівні кафедри; педагогічні умови розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання (формування ціннісно-мотиваційних установок щодо саморозвитку та інноваційної педагогічної діяльності; організація самоосвіти викладачів фізичного виховання; самовиховання професійних якостей та вироблення індивідуального стилю викладацької діяльності; теоретична та методична самопідготовка викладачів фізичного виховання); *розкрито* теоретичний зміст поняття «розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету», яке розуміється як процес, що забезпечує професійний розвиток та саморозвиток викладачів фізичного виховання, формування здатності до самовдосконалення задля досягнення високої якості педагогічної діяльності та забезпечення її здоров'язбережувальної функції, та який відбувається на університетському, факультетському та кафедральному рівнях; *удосконалено* форми й методи організації освітнього процесу у закладах вищої аграрної освіти, навчально-методичне забезпечення розвитку професійної компетентності викладачів фізичного виховання на рівні кафедри; *подальшого розвитку* набули наукові положення та принципи щодо розвитку професійної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи університету.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що розроблено та впроваджено навчально-методичний комплекс із розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету на рівні кафедри, який включає: структурно-логічну схему вивчення дисципліни «Фізичне виховання»; освітню програму з навчальної дисципліни «Фізичне виховання», спрямовану на розвиток здоров'язбережувального та розвивально-виховного компонентів педагогічної компетентності для викладачів фізичного виховання та студентів університету; навчальний практикум «Використання інноваційних технологій у навчальному процесі на заняттях з фізичного виховання» для підвищення кваліфікації викладачів фізичного виховання.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані для розробки навчальних програм, навчально-методичних посібників, навчально-методичних комплексів, методичних рекомендацій щодо розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в аграрних університетах.

Упродовж усього періоду авторка особисто брала участь в апробації та практичному впровадженні розробленої технології розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету, працюючи на посаді завідувача кафедри фізичного виховання Миколаївського національного аграрного університету.

Результати дослідження **упроваджено** в освітній процес Миколаївського національного аграрного університету (довідка № 31-15/1051 від 18.08.2017 р.); Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології

імені С. Гжицького (довідка № 1091-01 від 12.10.2017 р.); Одеського державного аграрного університету (довідка № 01-18/01-1584 від 11.10.2017 р.); Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва (довідка № 1231/01-24 від 13.10.2017р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дослідження оприлюднювалися на науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних* – «Components of the Formation of Professional Competence of the Specialist in Physical Education» (м. Аріель (Держава Ізраїль), 24 жовтня 2017 р.), «The current condition of formation of pedagogical competence of the teachers of physical education at Agricultural University» (м. Дрезден (Федеративна Республіка Німеччина), 17 травня 2017 р.), «Сучасна освіта. Аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України» (м. Миколаїв, 19 – 20 квітня 2018 р.); *всеукраїнських* – «До проблеми розвитку професійної компетентності викладачів фізичного виховання» (м. Київ, 22 жовтня 2015 р.), «До проблеми вивчення професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання: теоретичний аналіз» (м. Київ, 26 листопада 2015 р.), Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу (м. Миколаїв, 20 – 22 квітня 2016 р.), «Проблема визначення педагогічної компетентності викладача фізичного виховання у ВНЗ» (м. Житомир, 12 березня 2016 р.), «Розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання: його особливості» (м. Херсон, 26 грудня 2016 р.), «Методична робота в аграрному університеті: основні принципи» (м. Львів, 10 березня 2017р.), «Організація здоров'язбережувального середовища в аграрному університеті» (м. Київ, 25 травня 2017 р.), Причорноморська регіональна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу (м. Миколаїв, 19 – 21 квітня 2017 р.), «Організація методичної роботи у вищих навчальних аграрних закладах» (м. Херсон, 30 жовтня 2017 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертації опубліковано у 13 одноосібних наукових працях, з поміж яких: 8 статей у провідних фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному виданні, 2 – міжнародні конференції, 2 публікації – у наукових збірниках тез конференцій.

Структура і обсяг дисертації. Робота містить вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел до кожного розділу, загальний список використаних джерел. Загальний обсяг дисертації 365 сторінки (основна частина – 223 сторінок, додатки на 57 сторінках). Список використаних джерел містить 236 найменувань, зокрема 22 – нормативно-правові джерела, 9 – іноземними мовами. Робота містить 10 таблиць, 27 рисунків в основному тексті та 20 таблиць у додатках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження обраної проблеми; визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, його методологічну та теоретичну основи; подано методи; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення дослідження; наведено дані про апробацію й упровадження результатів дослідження; публікації та структуру й обсяг дисертації.

У **першому розділі** – *«Розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету як педагогічна проблема»* – проаналізовано базові поняття дослідження; проблему розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання у педагогічній теорії; охарактеризовано систему методичної роботи аграрного університету; подано рівні вивчення сучасного стану сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету.

Базові поняття дослідження класифіковано за двома групами: поняття, що розкривають сутність та специфіку розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання («компетентність», «компетенція», «професійна компетентність», «педагогічна компетентність», «педагогічна компетентність викладача фізичного виховання аграрного університету»); поняття, що стосуються розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету («фізичне виховання», «методична робота», «система методичної роботи аграрного університету»).

Поняття «компетентність» у наукових дослідженнях розглядається як: досвідченість суб'єкта у певній сфері діяльності (І. Д. Бех); спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу конкретного виду (Л. В. Канішевська); оцінна категорія, що характеризує людину як суб'єкта певного виду діяльності й забезпечує досягнення успіхів у ній (А. М. Гуржій). У Законі України «Про освіту» (2017) компетентність трактується як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу професійну діяльність.

Професійна компетентність викладача аграрного університету розглядається як характеристика якості підготовки фахівців-аграрників на основі зростання рівня їхньої професійної компетентності та пізнавальної самостійності (П. Г. Лузан).

Ученими розглядаються також поняття: «методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури», яке розуміється як інтегративна якість особистості, досягнута в освітньому процесі закладу вищої освіти (Л. О. Коновальська). Професійна підготовка вчителів фізичної культури та викладачів фізичного виховання вивчалася в таких аспектах: модель формування професійних

функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки (Н. М. Самсутіна), модель та педагогічна технологія формування здоров'язбережувальної компетентності студентів закладів вищої освіти засобами фізичного виховання (Д. Є. Воронін), організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму (Н. С. Сударева), організаційно-педагогічні засади формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального освітнього середовища (Г. О. Остапенко).

Теоретичний аналіз базових понять дослідження показав, що педагогічна компетентність визначається як: інтегрована професійно особистісна характеристика викладача, що забезпечує ефективність викладацької діяльності у закладі вищої освіти та відображає рівень сформованості професійно значущих якостей педагога, результати його педагогічної підготовки (С. О. Сисоева); особистісні можливості викладача ефективно реалізовувати цілі освітнього процесу, що базуються на знаннях педагогічної теорії, психології, методики викладання та вмінні застосовувати їх в практичній діяльності (С. Є. Бухальська). Зміст педагогічної компетентності розглядають у таких аспектах: проблемно-практичному, змістовому, ціннісному (Е. Ф. Зеєр). Педагогічна компетентність викладачів фізичного виховання розглядається як така, що відображає рівень сформованості професійних знань, умінь, навичок, особистісних та поведінкових якостей викладачів (Г. П. Грібан). Педагогічна компетентність поєднує теоретичну і практичну готовність викладачів до здійснення ними педагогічної діяльності та є проявом майстерності та особистим надбанням (С. Є. Бухальська). Педагогічна компетентність розглядається у дисертації як здатність фахівців певної галузі знань вирішувати практичні педагогічні завдання, пов'язані з викладацькою діяльністю (Н. І. Мачинська).

Розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету у дослідженні розглядається як процес що забезпечує професійний розвиток, саморозвиток, здатність до самовдосконалення викладачів фізичного виховання задля високої якості педагогічної діяльності та забезпечення її здоров'язбережувальної функції, який відбувається на університетському, факультетському та кафедральному рівнях.

У дисертації поняття «фізичне виховання» розглядається як спеціально організований педагогічний процес цілеспрямованого систематичного впливу на фізичний розвиток (Л. П. Сергієнко). Викладач фізичного виховання розуміється як особа, що здобула вищу фізкультурну освіту відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня та володіє педагогічними й фаховими знаннями в галузі фізичного виховання (Л. П. Сущенко).

Поняття «методична робота» окреслюється науковцями, як: цілеспрямована діяльність закладу вищої освіти щодо забезпечення психолого-педагогічної та

методичної підготовки викладачів (А. О. Вітченко); особлива й важлива ланка в системі післядипломної педагогічної освіти (С. У. Гончаренко). Для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти методична робота має нормативне визначення та часові критерії обліку (І. І. Смагін). Найсуттєвішим у методичній роботі є надання реальної, дієвої допомоги викладачам у їхньому професійному розвитку (І. І. Смагін). У дисертації зроблено висновок, що методична робота в аграрному університеті як структурна ланка системи неперервної професійної освіти спроможна забезпечити умови для розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання.

Теоретичний аналіз обраної проблеми у педагогічній теорії показав, що сучасні дослідження професійної підготовки викладачів фізичного виховання спрямовані на: реалізацію особистісно-орієнтованої професійної підготовки викладачів фізичного виховання та спорту; застосування інформаційних технологій у професійній підготовці викладачів фізичного виховання; реалізацію професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання на засадах аксіології; визначення організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму.

Система методичної роботи аграрного університету в дослідженні розглядається як трирівнева система (рівні: університетський, факультетський, кафедральний), яка за змістом, формами та методами забезпечує розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання та посилює здоров'язбережувальну складову їх професійно-педагогічної діяльності.

У процесі дослідження зроблено висновок, що розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету ґрунтується на таких принципах: загальнопедагогічних, фізичного виховання та аксіологічних. У дисертації розкрито їх зміст.

Особливістю розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету є не тільки залучення студентів до здорового способу життя, а й мотивація до забезпечення здоров'я української нації через застосування здоров'язбережувальних технологій в аграрній галузі.

Всі рівні методичної роботи в аграрному університеті (університетський, факультетський, кафедральний) змістовно й організаційно пов'язані між собою та сприяють підвищенню якості професійної діяльності викладачів університету.

На *університетському* рівні реалізуються заходи спрямовані на розвиток професійної компетентності всіх викладачів університету без урахування специфіки їх діяльності. Це заходи, які за змістом охоплюють загальні питання розвитку вищої освіти та забезпечення її якості, а також питання, що стосуються специфіки аграрної освіти, екологічних проблем та збереження здоров'я України. На *факультетському* рівні проводяться науково-методичні заходи, які враховують специфіку того

контингенту студентів, підготовка яких здійснюється на факультеті, а також специфіку кафедр факультету. *Кафедральний* рівень є центральною ланкою у розвитку педагогічної компетентності викладачів, зокрема викладачів фізичного виховання, оскільки діяльність кафедри спрямована на забезпечення якості професійної діяльності викладачів, їх мотивацію до саморозвитку та самовдосконалення.

Аналіз сучасного стану сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання підтвердив актуальність і доцільність дослідження обраної проблеми. Так, 69% з-поміж 120 опитаних викладачів фізичного виховання закладів вищої освіти виявили інтерес до розвитку педагогічної компетентності в системі методичної роботи. Спонукає їх до цього, у першу чергу, бажання вдосконалювати освітній процес (23%); потреба професійного розвитку та самореалізації у професійній діяльності (17%); інтерес до нового, оригінального та бажання створювати власне (16%); вимога з боку керівництва (10%); приклад колег (4%). Дослідження підтвердило, що викладачі на практичних заняттях застосовують методологічні знання (78%), рекомендації щодо педагогічної майстерності та творчості (80%). Науково-дослідну роботу вважають необхідною складовою професійної діяльності викладача фізичного виховання 60% респондентів.

Серед опитаних студентів аграрного університету (740 респондентів) переважна більшість не розуміє цінність майбутньої професії для збереження здоров'я людей (79%) та свого здоров'я (73%), студенти не пов'язують майбутню професійну діяльність зі збереженням здоров'я населення України (62%).

У другому розділі – *«Технологія розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету»* – обґрунтовано структуру педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету та критерії її сформованості; технологію розвитку педагогічної компетентності в системі методичної роботи аграрного університету; розкрито зміст, форми й методи розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи.

У процесі дослідження обґрунтовано структуру педагогічної компетентності викладача фізичного виховання, яка містить такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний, розвивально-виховний, здоров'язбережувальний, комунікативний. Мотиваційно-ціннісний компонент характеризує мотивацію до педагогічної діяльності, реалізацію її здоров'язбережувального компонента, що передбачає використання аксіологічного підходу в освітньому процесі відповідно до педагогічних та професійних цінностей. Когнітивно-процесуальний компонент відображає оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками, необхідними для якісної педагогічної діяльності, розвитку власних професійних якостей, інтелектуального, духовного та соціального здоров'я. Розвивально-виховний компонент передбачає готовність до постійного підвищення

пізнавального рівня, потребує актуалізації й реалізації свого особистісного потенціалу, здатність самостійно здобувати нові знання й уміння, здатність до саморозвитку, також єдність методологічних і теоретичних знань. Здоров'язбережувальний компонент відображає комплекс знань, умінь, ставлень і цінностей, які спрямовані на збереження й укріплення власного здоров'я та здоров'я студентів для майбутньої професійної діяльності; набуття вмінь аналізувати, оцінювати, контролювати власну, особистісну та професійну діяльність щодо здоров'язбереження. Комунікативний компонент педагогічної компетентності відображає комунікативні уміння й навички, а також здатність до запобігання конфліктам.

У дослідженні встановлено взаємозв'язок компонентів педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету з нормативними вимогами до організації освітнього процесу з фізичного виховання та масового спорту у закладах вищої освіти (рухова активність, самостійна робота та практичні заняття) та завданнями аграрної освіти (збереження здоров'я студентів, забезпечення здоров'я населення через професійну діяльність, вирішення екологічних проблем).

У розділі визначено критерії сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний, розвивально-виховний, здоров'язбережувальний, комунікативний), розкрито їхню структуру, зміст та методики вимірювання.

У процесі дослідження обґрунтовано технологію розвитку педагогічної компетентності в системі методичної роботи аграрного університету. Реалізація технології забезпечує розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання за такими етапами: організаційний, фахово-методичний, процесуально-діяльнісний, аналітично-узагальнювальний.

У процесі дослідження сформульовано завдання методичної роботи на університетському, факультетському та кафедральному рівнях щодо розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання та визначено форми методичної роботи на університетському, факультетському, кафедральному рівнях, що впливають на розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання.

На рівні університету – відбувається підготовка, проведення та участь у науково-практичних конференціях, щорічних методичних семінарах, тренінгах, присвячених екологічним проблемам, обговорення методичних питань на засіданнях вченої та науково-методичної ради; виставки методичної літератури; конкурси на кращу методичну розробку; стажування викладачів за кордоном; проведення спільних методичних заходів, електронних міжвузівських конференцій. *На рівні факультету* – звіти кафедр про стан і проведення методичної роботи, обговорення методичних питань на засіданні вченої ради факультету, міжкафедральні методичні

семінари, конференції, презентації, виставки, тренінги, «круглі столи», проведення занять з техніки безпеки для викладачів.

На рівні кафедр – проведення наукових досліджень із метою удосконалення освітнього процесу зокрема її здоров'язбережувальної складової; узагальнення та поширення передового досвіду методичної роботи викладачів кафедри; підготовка студентів до участі у науково-практичних конференціях, проведення відкритих занять, майстер-класів, стажування, огляд-конкурсів, взаємовідвідування занять, індивідуальна робота зі студентами, вдосконалення навчально-спортивної бази, впровадження позанавчальних заходів фізкультурно-оздоровчої спрямованості, організація самостійної роботи студентів; індивідуальні звіти, індивідуальна самоосвітня робота, засідання кафедри, спільна робота викладачів щодо розробки навчальних планів.

Прикладами таких заходів в експериментальному Миколаївському національному аграрному університеті є: на рівні *університету* – щорічні Причорноморська регіональна конференція професорсько-викладацького складу Миколаївського національного аграрного університету, методичний семінар, «Соціально-економічні та екологічні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції», «Екологічна безпека держави: особливості гарантування і вплив глобалізації», «Розробка ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур із використанням чинників біологізації, мінімалізації обробки ґрунту, біологічних і хімічних препаратів»; на рівні *факультету* – конференція «Сучасна освіта. Аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України»; на рівні *кафедр* – щорічні Причорноморська регіональна студентська конференція Миколаївського національного аграрного університету, теоретико-методичний семінар «Сучасні підходи до здорового способу життя», спрямовані на поглиблення знань щодо здоров'язбереження населення України та власного здоров'я.

Щодо методів методичної роботи вони можуть бути спільними як на університетському, факультетському, так і на кафедральному рівнях – навчальні тренінги, ігрові методи, метод «мозкової атаки», метод дискусії, використання нетрадиційних способів проведення занять, зокрема змагальний метод, презентація «творчого портрету» викладача.

У процесі дослідження сформульовано педагогічні умови розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету, а саме: формування ціннісно-мотиваційних установок щодо саморозвитку інноваційної педагогічної діяльності; організація самоосвіти викладачів фізичного виховання; самовиховання професійних якостей та вироблення індивідуального стилю викладацької діяльності; самопідготовка викладачів фізичного виховання.

Дослідження переконує, що розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету сприяє розумінню викладачами фізичного виховання значущості педагогічної діяльності як засобу не тільки підвищення ефективності освітнього процесу, а й формування ціннісного ставлення студента до власного здоров'я, здоров'я інших людей та розуміння цінності професії.

У третьому розділі – *«Організація та проведення педагогічного експерименту»* – подано етапи та методику проведення експериментальної роботи, проаналізовано результати формувального експерименту з розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в університеті.

Мета формувального етапу експерименту, який здійснювався у 2012–2017рр., полягала у перевірці ефективності розробленої та обґрунтованої технології розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету.

Формувальний експеримент складався з чотирьох етапів: підготовчого, основного, підсумково-аналітичного, контрольнo-узагальнюючого. На підготовчому етапі було здійснено вибірку генеральної групи викладачів фізичного виховання експериментальної та контрольної групи, створено контрольну (32 особи) та експериментальну (36 осіб) групи, здійснено порівняльний аналіз рівнів сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання. На основному етапі роботи було впроваджено розроблену технологію розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету в експериментальній групі. На підсумково-аналітичному етапі було проведено аналіз рівня сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання експериментальної та контрольної групи; здійснено порівняльний аналіз показників рівня сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання експериментальної та контрольної групи. На контрольнo-узагальнюючому етапі формувального експерименту було узагальнено результати експерименту, перевірено вірогідність отриманих результатів із використанням методів математичної статистики; сформульовано основні положення та висновки за результатами дослідження.

Для проведення формувального експерименту було здійснено відбір та модифікацію методик, а саме: методика «Потреба в досягненні» (за Ю. М. Орловим); методика «Мотивація успіху і боязнь невдачі» (за А. О. Реаном); методика діагностики особистості на мотивацію до успіху (за Т. Елерсом); методика «Когнітивна орієнтація (локус контролю)» (за Дж. Роттером); опитувальник мотивації (оцінка рівня прагнень); самооцінка творчого потенціалу особистості; методика визначення поведінки керівника дискусії (за Л. А. Петровською); методика діагностики «Емоційного інтелекту» (за Н. Холлом); методика оцінки пізнавальних здібностей «Виділення істотних ознак»; методика «Орієнтовна оцінка здорової

поведінки». Також було розроблено авторські анкети для визначення самооцінки спрямованості викладача закладу вищої освіти на науково-дослідну діяльність; методика оцінки організаторських здібностей; тест визначення комунікативних здібностей; «Типи поведінки в конфлікті» (тест Томаса). Для оцінки розвитку педагогічної компетентності в системі методичної роботи університету було розроблено систему тестів для визначення сформованості кожного компонента.

Перевірка достовірності відмінностей результатів дослідження контрольної та експериментальної групи здійснювалася з використанням t-критерію Стьюдента. Така перевірка дала можливість виявити статистично значущі відмінності рівня сформованості педагогічної компетентності та її компонентів у викладачів фізичного виховання експериментальної та контрольної груп ($p < 0,05$). Під час дослідження після опрацювання результатів формуального експерименту було використано такі методи статистичної обробки даних: метод середніх величин, кластерний, кореляційний та факторний аналізи даних.

За результатами обробки даних експериментальної роботи проаналізовано динаміку розвитку педагогічної компетентності та її компонентів у викладачів фізичного виховання. Аналіз динаміки розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання (за компонентами) на початок та на завершення педагогічного експерименту подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання (за компонентами) на початок та завершення педагогічного експерименту

№	Компоненти	КГ, %			ЕГ, %		
		до	після	показник змін	до	після	показник змін
1	Мотиваційно-ціннісний	51,6	59,8	8,2	50,3	76,7	26,4
2	Когнітивно-процесуальний	53,8	62,5	8,7	54,4	75,2	20,8
3	Розвивально-виховний	48,6	60,9	12,3	49,3	67,6	18,3
4	Здоров'язбережувальний	45,2	54,7	9,5	44,3	71,9	27,6
5	Комунікативний	52,1	64,6	12,5	51,4	70,7	19,3
	Педагогічна компетентність	50,3	60,5	10,2	49,9	72,4	22,5

У викладачів фізичного виховання експериментальної групи по завершенні педагогічного експерименту рівень сформованості мотиваційно-ціннісного компонента підвищився на 26,4% (в контрольній групі – на 8,2%); когнітивно-процесуального компонента – на 20,8% (в контрольній групі – на 8,7%);

розвивально-виховного компонента – на 18,3% (в контрольній групі – на 12,3%); здоров'язбережувального компонента – на 27,6% (в контрольній групі – на 9,5%); комунікативного компонента – на 19,3% (в контрольній групі – на 12,5%).

За даними кореляційного аналізу було визначено ступінь залежності рівня сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання з її компонентами: дуже високий ступінь залежності виявлено зі здоров'язбережувальним ($r = 0,98$) та мотиваційно-ціннісним компонентами ($r = 0,94$); високий ступінь залежності виявлено з когнітивно-процесуальним ($r = 0,86$), розвивально-виховним ($r = 0,82$) та комунікативним ($r = 0,78$) компонентами.

Отже, проведене експериментальне дослідження підтвердило, що запропонована технологія розвитку педагогічної компетентності в системі методичної роботи аграрного університету є ефективною та може бути рекомендована для практичного застосування у закладах вищої освіти різного типу.

ВИСНОВКИ

1. Науковий аналіз показав, що в педагогічній теорії значна увага приділяється реалізації особистісно орієнтованої професійної підготовки викладачів фізичного виховання та спорту; застосуванню інформаційних технологій у професійній підготовці викладачів фізичного виховання; реалізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання на засадах аксіології; професійному самовдосконаленню, дослідженню педагогічних умов підготовки викладачів фізичного виховання до здоров'язбережувальної професійної діяльності. Проте, проблема розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи університету ще не була предметом цілісного наукового дослідження. Педагогічна компетентність викладача фізичного виховання розглядається як інтегрована якість особистості, яка формується у процесі професійного становлення та розвитку і відображає здатність фахівця до ефективної педагогічної діяльності.

Опитування викладачів фізичного виховання показало, що викладачі проявляють інтерес до розвитку педагогічної компетентності в системі методичної роботи задля вдосконалення якості освітнього процесу; професійного розвитку та самореалізації. Серед опитаних студентів аграрного університету переважна більшість недостатньо розуміє можливості майбутньої професії для збереження здоров'я людей та власного здоров'я.

2. Обґрунтовано структуру педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету (компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний, розвивально-виховний, здоров'язбережувальний, комунікативний). Встановлено, що педагогічна компетентність викладачів фізичного виховання є засобом формування ціннісного ставлення студентів до власного здоров'я й

здоров'я інших людей, що набуває особливого значення для майбутнього фахівця аграрної галузі. У дослідженні встановлено взаємозв'язок компонентів педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету з нормативними вимогами до організації освітнього процесу з фізичного виховання та масового спорту у закладах вищої освіти (рухова активність, самостійна робота та практичні заняття) та завданнями аграрної освіти (збереження здоров'я студентів, забезпечення здоров'я населення через професійну діяльність, вирішення екологічних проблем).

3. Визначено критерії сформованості педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-процесуальний, розвивально-виховний, здоров'язбережувальний, комунікативний), які відображають рівні сформованості кожного компонента педагогічної компетентності, а саме: низький, середній, високий.

4. Розроблено та обґрунтовано технологію розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету, яка відображає методологічні підходи, принципи, етапи реалізації (організаційний, фахово-методичний, процесуально-діяльнісний, аналітично-узагальнювальний), зміст, форми, методи та педагогічні умови розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання на університетському, факультетському та кафедральному рівнях. Сформульовано завдання методичної роботи та визначено форми методичної роботи на університетському, факультетському, кафедральному рівнях, що впливають на розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання. Здійснено відбір змісту, форм та методів розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету на рівні кафедри.

5. Розроблену технологію розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету було перевірено експериментально. Перевірка достовірності відмінностей результатів дослідження контрольної та експериментальної групи здійснювалася з використанням t-критерію Стьюдента. Така перевірка дала можливість виявити статистично значущі відмінності рівня сформованості педагогічної компетентності та її компонентів у викладачів фізичного виховання експериментальної та контрольної груп ($p < 0,05$).

Однак, проведене дослідження не вичерпує всієї проблеми розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету. Подальшого дослідження потребують такі важливі аспекти цієї проблеми: застосування сучасних інформаційних технологій для розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання та спорту; професійна підготовка фахівців аграрної галузі у контексті забезпечення якості

сільськогосподарської продукції; дистанційна освіта викладачів фізичного виховання у їх професійному розвитку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

1. Петренко Н. В. Проблема визначення педагогічної компетентності викладача фізичного виховання у ВНЗ / Н. В. Петренко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: наук. журн. – 2016. – № 83. – С. 105–109.
2. Петренко Н. В. Розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи: аналіз базових понять / Н. В. Петренко // Наукові праці: науково-методичний журнал. – 2016. – Вип. 258. – Т. 270: Педагогіка. – С. 103–107.
3. Петренко Н. В. До проблеми розвитку професійної компетентності викладачів фізичного виховання / Н. В. Петренко // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2015. – № 5–6. – С. 111–114.
4. Петренко Н. В. До проблеми вивчення професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання: теоретичний аналіз / Н. В. Петренко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2015. – №4. – С. 112–116.
5. Петренко Н. В. Розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання: його особливості / Н. В. Петренко // Збірник наукових праць Херсонського державного університету: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. LXXIV. – Т. 1. – С. 178–181.
6. Петренко Н. В. Методична робота в аграрному університеті: основні принципи / Н. В. Петренко // Український психолого-педагогічний науковий збірник: наук. журн. – 2017. – № 10. – С. 146–150.
7. Петренко Н. В. Організація здоров'язбережувального середовища в аграрному університеті / Н. В. Петренко // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2017. – Вип. 2(57). – С. 66–70.
8. Petrenko N. Components of the formation of professional competence of the specialist in physical education / N. Petrenko // Modern tendencies in pedagogical education and science of Ukraine and Israel: the way to integration. – Ariel, Isrel : All rights – Ariel University, 2017. – P. 182–187.
9. Petrenko N. The current condition of pedagogical competence of the teachers of physical education at Agricultural University / N. Petrenko // European Applied Sciences. – 2017. – № 4. – P. 40–42.
10. Петренко Н. В. Організація методичної роботи у вищих навчальних аграрних закладах / Н. В. Петренко // Збірник наукових праць Херсонського державного університету: Педагогічні науки. – Херсон. – 2017. – Вип. LXXVIII. – Т. 1. – С. 45–48.

11. Петренко Н. В. Розвиток педагогічної компетентності викладача фізичного виховання в університеті / Н. В. Петренко // Матеріали Причорноморської регіональної конференції професорсько-викладацького складу Миколаївського національного аграрного університету, 21 квітня 2016 р. – Миколаїв, 2016. – С. 27–29.

12. Петренко Н. В. Зміст розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету / Н. В. Петренко // «Сучасна освіта. Аспекти інноваційного розвитку освітньої галузі в контексті міжнародного співробітництва України»: матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції, 19–20 квітня 2018 р. – Миколаїв, 2018. – С. 40–42.

13. Петренко Н. В. Форми і методи методичної роботи на кафедрі фізичного виховання аграрного університету / Н. В. Петренко // Матеріали Причорноморської регіональної конференції професорсько-викладацького складу Миколаївського національного аграрного університету, 24 квітня 2018 р. – Миколаїв, 2018. – С. 24–26.

Петренко Н. В. Розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2018.

Досліджено розвиток педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету. У роботі базові поняття дослідження класифіковано за двома групами: поняття, що розкривають сутність та специфіку розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання, та поняття, що стосуються розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету. Вивчено стан дослідження обраної проблеми у педагогічній теорії та практичній діяльності закладів вищої аграрної освіти. Обґрунтовано структуру педагогічної компетентності викладача фізичного виховання аграрного університету. Визначено критерії та рівні сформованості педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання аграрного університету. Розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено технологію розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету.

Ключові слова: компетентність, компетенція, професійна компетентність, педагогічна компетентність, фізичне виховання, викладач фізичного виховання, педагогічна компетентність викладача фізичного виховання аграрного університету, методична робота у вищому аграрному закладі освіти.

Петренко Н. В. Развитие педагогической компетентности преподавателей физического воспитания в системе методической работы аграрного университета. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Киевский университет имени Бориса Гринченко, Киев, 2018.

Изучено развитие педагогической компетентности преподавателей физического воспитания в системе методической работы аграрного университета. В работе базовые понятия исследования классифицированы на две группы: понятия, которые раскрывают суть и специфику педагогической компетентности преподавателей физического воспитания аграрного университета, и понятия, которые касаются развития педагогической компетентности преподавателей физического воспитания в системе методической работы аграрного университета. Изучено состояние исследования выбранной проблемы в педагогической теории и практической деятельности заведения высшего образования. Обоснованно структурированы педагогической компетентности преподавателей физического воспитания аграрного университета. Определены критерии и уровни сформированности педагогической компетентности преподавателей физического воспитания аграрного университета. Разработана, обоснована и экспериментально проверена технология развития педагогической компетентности преподавателей физического воспитания в системе методической работы аграрного университета.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, педагогическая компетентность, профессиональная компетентность, преподаватель физического воспитания, педагогическая компетентность преподавателя физического воспитания аграрного университета, методическая работа.

Petrenko N. V. Development of pedagogical competence of teachers of physical education in the methodical work system of the Agrarian University. – Printed as manuscript.

Thesis for a candidate degree in specialty: 13.00.04 – theory and methods of professional education. – Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2018.

This PhD thesis is a research devoted to the basics, objectives and problems of the development of pedagogical competence of teachers of physical education in the system of methodical work of the agrarian university.

The object of research is professional activity of the teachers of physical education at institution of higher education

The purpose of this dissertation is to validate the technology of the development of pedagogical competence of teachers of physical education in the system of methodical work of the agrarian university in order to boost the level of health saving aspect of their activity.

In this work, the basic terms of research are classified into two groups: the concepts that reveal the entity and specificity of the development of pedagogical competence of teachers of physical education, and concepts, that refer to the development of pedagogical competence of teachers of physical education in the system of methodological work of the agrarian university.

Methodological basis of the research are general theoretical and methodical theses of philosophy and pedagogy concerning professional development and self-development of personnel, theory of knowledge of the relationship between theory and practice, of man as a subject of activity; modern concepts of development of pedagogical competence; systemic and competent approaches to the professional training of specialists; the principles of scientific and unity of consciousness and activity.

The scientific novelty and the theoretical value of the obtained results is that: for the first time the technology of development of pedagogical competence of teachers of physical education in the system of methodical work of the Agrarian University is validated; the structure of the contents of the development of pedagogical competence of teachers of physical education in the system of methodological work of the agrarian university (theoretical knowledge, methodological knowledge, technological knowledge and skills, psychological and pedagogical knowledge); pedagogical conditions of pedagogical competence development of teachers of physical education (formation of value-motivational units; self-development and self-improvement of professional qualities; self-training of teachers); the correlation relations between the level of formation of pedagogical competence, its components and their indicators are experimentally established; the structure of the teacher's competence of the teacher of physical education *was improved* (components: motivational-value, cognitive-procedural, developmental-educational, health-saving, communicative) and criteria for its formation: (motivational-value, cognitive-procedural, developmental-educational, health-saving, communicative); further development of scientific positions and principles of pedagogical competence development of teachers of physical education in the system of methodical work of the university; teaching and methodological support for the development of the teacher's competence of physical education.

The results of the study represent the development, basis and experimental test of the technology of development of pedagogical competence of teachers of physical education in the system of methodological work of the agrarian university.

The practical significance of the results obtained is determined by the fact that the educational and methodical complex on the development of the pedagogical competence of teachers of physical education in the system of methodological work of the agrarian university: which includes "Oriented forms for monitoring the implementation of tasks that are performed on an independent compulsory elaboration" "Work program on the discipline" "Physical education" for higher education students in full-time study; technology of pedagogical competence development of teachers of physical education in

the system of methodical work of the Agrarian University for students and teachers of the Agrarian University; content of the curriculum of the discipline "Physical education" for students and teachers of the Agrarian University.

The materials of the dissertation research can be used for the development of educational programs, teaching aids, educational-methodical complexes and methodical recommendations concerning to the technology of development of pedagogical competence of teachers of physical education.

Throughout the period, the author personally participated in approbation and practical implementation of the developed development of pedagogical competence of teachers of the Department of Physical Education of the Agrarian University, working as a Head of the Department of Physical Education of the Mykolaiv National Agrarian University.

Key words: competence, competency, pedagogical competence, professional competence, physical education, teacher of physical education, pedagogical competence of the teacher of physical education of agrarian university, methodical work.